

Docentenhandleiding Basisonderwijs ter voorbereiding op de gastles van: **Martijn Docters**

Introductie

Binnenkort ontvang jij een gast spreker in de klas. Deze gast spreker maakt deel uit van jouw lessen over de Tweede Wereldoorlog en de Jodenvervolgning. De gastles duurt ongeveer 50 tot 70 minuten, afhankelijk van wat is afgesproken met de docent. De gastles bestaat uit twee delen: een verhaal en aansluitend een nagesprek. Het is belangrijk om naar aanleiding van de [bijgevoegde biografie](#) vragen voor te bereiden, die aan de gast spreker kunnen worden gesteld. Ongetwijfeld heb je meerdere lessen aan WO2 besteed. In deze handleiding vind je tips en verdiepingsvragen bij het werkblad die je ter voorbereiding op de komst van Martijn kunt doen.

Duur voorbereidende les: 65 minuten

Doelgroep: Basisonderwijs groep 7/8

Thema: WO2, Jodenvervolgning, razzia

Leerdoelen:

- Leerlingen denken na over oorlogen waarover zij gehoord hebben en wisselen kennis uit.
- Leerlingen kennen belangrijke gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog en kunnen deze op volgorde zetten.
- Leerlingen leren over de gevaren van onderduiken.
- Leerlingen doen onderzoek naar een bron en familieleden van de gast spreker die de Holocaust niet hebben overleefd.
- Leerlingen worden voorbereid op de thematiek uit het verhaal van de gast spreker.

Structuur werkblad

Introductie + filmpje 'De oorlog in zeven minuten'	10 minuten
Opdracht 1: Oorlog toen en nu	5 minuten
Opdracht 2: Tijdlijn	10 minuten
Opdracht 3: Onderduiken	10 minuten
Opdracht 4: Zie-Denk-Vraag	10 minuten
Opdracht 5: Zolang je naam genoemd wordt	10 minuten
Slot: Vragen voorbereiden	5 minuten

Vorbereiding

- Lees deze handleiding, met achtergrondinformatie en tips om de verdiepingsvragen te bespreken, goed door.
- Bereid samen met jouw leerlingen vragen voor die aan de gast spreker kunnen worden gesteld.
- Print het werkblad uit (zie hieronder) en verdeel ze onder de leerlingen.
- Introduceer [de biografie van de gast spreker](#) na afloop van de les
- Bekijk gezamenlijk als start [het filmpje 'De oorlog in zeven minuten'](#)

Opdracht 1

Oorlog toen en nu

Leerlingen denken na over oorlogen waarover zij gehoord hebben en wisselen kennis en gedachten uit.

Tips

- Wees je bewust van eventuele oorlogsverhalen en ervaringen in de klas.
- Benoem dat oorlogen (helaas) iets van alle tijden is.
- Benoem dat er vandaag de dag ongeveer 110 miljoen mensen (waarvan 1/3e kind) op de vlucht zijn voor oorlog.

Opdracht 2

Tijdlijn

Leerlingen maken een tijdlijn en zetten de volgende gebeurtenissen op volgorde

1. Adolf Hitler komt aan de macht en veel Joden vluchten uit nazi-Duitsland – 1933
2. Nederland wordt bezet door Nazi-Duitsland – 1940
3. Door de anti-Joodse maatregelen worden Joodse kinderen van school gestuurd – 1941
4. In de Hollandse schouwburg in Amsterdam worden Joden gevangen gezet – 1942-1943
5. Joodse mannen, vrouwen en kinderen worden via doorgangskamp Westerbork naar concentratiekampen gedeporteerd – vanaf 1942
6. Joden worden vermoord in de concentratie en vernietigingskampen – 1942-1945
7. Nederland is bevrijd! – 1945
8. Kinderen en kleinkinderen van overlevenden en slachtoffers van WO2 vertellen wat er met hun familie is gebeurd voor de klas – 2018-nu

Tips ter bespreking:

- Bespreek en vergelijk de tijdlijnen.
- Licht de tijdlijn kort toe zodat leerlingen een helder beeld hebben van het verloop van de Tweede Wereldoorlog.
- Vraag leerlingen welke gebeurtenissen zij nog meer kunnen bedenken.
- Maak het persoonlijk: Kunnen ze een grote gebeurtenis koppelen aan een persoonlijke gebeurtenis? Bijvoorbeeld het verhaal van Anne Frank of andere historische figuren. Om de gevolgen van de grote gebeurtenissen te koppelen aan wat dit voor mensen betekenden, maak je de geschiedenis tastbaar en invoelbaar voor leerlingen.

Opdracht 3

Onderduiken

a. Wat had je allemaal nodig om onder te kunnen duiken?

Schrijf zoveel mogelijk dingen op

Denk aan: Betrouwbare contacten, hulp van mensen uit het verzet, een onderduikplek, geld, netwerk om aan voedselbonnen te komen, boeken/tijdsbesteding/huiswerk/zorg/medicijnen (vaak regelden het verzet dit), geduld (dagen duurden lang en je moest vaak stil/bijna onzichtbaar zijn).
Benoem dat het niet zo eenvoudig was om onder te duiken, niet iedereen had de mogelijkheid en middelen om onder te duiken. Benoem daarnaast dat mensen toen niet wisten wat wij nu weten (het lot van de Joden die zich wel melden en naar de concentratiekampen werden gedeporteerd).

b. Wat waren de risico's van onderduiken?

Wat kon er gebeuren?

Onderduiken was erg gevaarlijk, je kon worden opgepakt en gedeporteerd. Veel kinderen zaten vaak los van hun ouders ondergedoken, niet wetende waar hun vader en moeder of eventuele broertjes en zusjes zaten. Ook moesten kinderen onder een andere naam door, kregen een nieuwe identiteit en mochten absoluut niemand vertellen wie zij in werkelijkheid waren. Het kwam voor dat je kleine ruimtes moest delen met anderen, of weer naar een ander adres moest en iedere dag had je de angst om ontdekt te worden, bijvoorbeeld door verraad. Ook voor de mensen die onderduikers in huis hadden was het gevaarlijk en kon je worden opgepakt en gearresteerd. Veel ondergedoken kinderen die de oorlog overleefden moesten na de oorlog doorleven zonder hun ouders, die waren vermoord in de concentratie- en vernietigingskampen.

c. Hoeveel Joodse mensen hebben denk jij de oorlog overleefd door onder te duiken?

Van de c.a. 28 duizend Joden in onderduik, zijn er ongeveer 1/3 verraden, opgepakt en naar de concentratiekampen gedeporteerd. Je kunt hier ingaan op de redenen waarom mensen dat deden?

Opdracht 4

Zie - denk - vraag

Leerlingen beantwoorden vragen via de zie-denk-vraag methode over een foto. Je kunt ervoor kiezen hen in tweetallen aan de slag te zetten met deze opdracht of je behandelt de foto klassikaal. Bespreek vervolgens de foto.

Bron: De foto is van het monument dat is opgericht om de kinderen van de Bullenhusser Damm te herdenken. Het monument staat in Hamburg en ieder jaar op 20 april worden de kinderen die zijn vermoord, waarvan er twee familieleden zijn van de gastspreker, herdacht. Leerlingen van omliggende scholen uit de buurt spelen een rol bij de jaarlijkse herdenking.

Zie denk Vraag methode uitleg

Deze methode komt uit de visible thinking strategy en bevordert open en creatief denken bij leerlingen, het wekt nieuwsgierigheid over een thema en helpt de leerling zijn/haar gedachten te structureren.

Vraag leerlingen in 3 stappen vragen te beantwoorden over een bron/foto/object.

1. Wat zie je?
2. Wat denk je?
3. Wat wil je over deze bron weten?

Tips ter bespreking:

- Maak het verschil duidelijk tussen wat je ZIET en wat je DENKT. Bij zien gaat het om objectieve kenmerken: 'ik zie een konijn', ik denk dat het iemand knuffel is geweest'.
- Stel open vragen ter verduidelijking: Waarom denk je dat? Wat denken anderen? Wat valt je op? Welk verhaal schuilt er achter de bron?
- Blijf neutraal, er is bij deze oefening geen goed of fout.

Opdracht 5

Zolang je naam wordt genoemd

Leerlingen zoeken de naam op van Eduard (Edo) en Alexander (Lexje) Hornemann en onderzoeken wat ze over hen te weten kunnen komen. De broertjes Hornemann kwamen uit Eindhoven en werden slechts 8 en 12 jaar jong. De gastspreker zal in zijn gastles meer vertellen over wie zij waren en wat er met hen gebeurd is. Je kunt ter afsluiting een leerling vragen de naam hardop te noemen en de Joodse traditie uitleggen: Zolang je naam wordt genoemd, ben je niet vergeten.

Blank lined writing area for student responses to Opdracht 4 and Opdracht 5.

